

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

De speciebus superbiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

AD TERTIVM dicendum, quod superbia demonum, & si non sit in irascibili: est tamen in voluntate, sicut dictum est.

AD QVARTVM dicendum, quod duplex est obiectum, unum quod se habet per modum termini ad quem, & tale obiectum irascibilis non potest esse Deus. Alio modo, per modum termini a quo; & sic illud quod contemnitur est obiectum irascibilis. Et hoc modo nihil prohibet Deum esse obiectum irascibilis, in quantum scilicet irascibilis fertur ad proprium obiectum, non refrenata per reverentiam Dei.

AD QVINTVM dicendum, quod quis irascibilis, licet sit subiectum multarum passionum: denominatur tamen ab ira tamquam ab ultima. Unde Avicenna notificat vim irascibilem solum secundum passionem irae, & non secundum alias passiones.

AD SEXTVM dicendum, quod invidia non est in irascibili, sed in concupiscibili: cum sit tristitia de alieno bono. Tristitia autem est in concupiscibili, sicut & delectatio: & ad eandem etiam vim pertinet odium sicut & amor. Si tamen invidia esset in irascibili, non propter hoc prohiberetur superbia esse in concupiscibili: quia est causa eius, nihil enim prohibet unum actum, vel passionem alicuius potentiae esse causam alterius actus, vel passionis eiusdem potentiae. Sicut amor est causa desiderii, cum tamen utrumque sit in concupiscibili.

AD SEPTIMVM dicendum, quod aliquis actus potest ad aliquod vitium pertinere tripliciter. uno modo directe, alio modo antecedenter, & tertio modo consequenter. Sicut ad iram directe quidem & essentialiter pertinet, quod sit appetitus vindictae. Antecedenter autem quod tristetur de aliqua iniuria illata. Consequenter autem quod delectatur de punitione eius, qui iniuriam intulit. Sic ergo ad superbiam pertinet directe quidem, & quasi essentialiter immoderatus appetitus excellentiae. Antecedenter autem, quod aliquis estimet se tantum, cui talis excellentia competat. Consequenter autem ut existimatione & appetitu, in verba & facta ostentationis prorumpat. Quorum trium primum pertinet ad irascibilem, alia vero duo ad rationem. Apprehensio enim rationis praecedit appetituum motum, & imperium rationis de exteriori executione, sequitur ipsum.

AD OCTAVVM dicendum, quod humilitas & sapientia inveniuntur in eodem homine, in quantum humilitas ad sapientiam disponit: quia qui humilis est, subicit se sapientibus ad discendum, & non innititur sensui proprio: non tamen oportet, quod sapientia & humilitas sint in eadem parte animae, quia quod est in inferiori, potest disponere ad id, quod est superioris, sicut bonitas imaginationis disponit ad scientiam.

AD IX. dicendum, quod cognitio veritatis se habet ad humilitatem antecedenter: quia dum aliquis veritatem considerat, se ultra suam mensuram non effert.

AD X. dicendum, quod fictio se habet ad superbiam consequenter. Ex hoc enim quod aliquis appetit excellentiam, consequitur quod talem exterius se exhibeat, ut apud alios aliquo modo excellat.

AD XI. dicendum, quod sentire de se altiora dicitur esse primus actus superbiae: quia antecedit ad appetitum excellentiae.

AD XII. dicendum, quod ratio in quantum regit inferiores vires & movet eas, retrahit eas ab inordinatis motibus. Unde lex Dei secundum quod est in ratione, excludit superbiam, non quidem formaliter, sicut nigredo excludit albedinem, sic enim essent in eodem: sed effectiue, sicut pictor excludit nigredinem. unum

F non oportet quod superbia sit in ratione, in qua est lex Dei. **AD XIII.** dicendum, quod superbia dicitur regina aliorum vitiorum, in quantum imperium eius ad fines aliorum vitiorum, non propter hoc quod sit in ratione.

AD XIV. dicendum, quod heresis per illam autoritatem probatur esse effectus superbiae: nihil enim prohibet id, quod est in una vi animae, habere effectum in alia vi animae.

AD XV. dicendum, quod primum peccatum est in ratione antecedenter, in appetitu autem essentialiter in quantum scilicet vis appetitiva tendit in aliquo illicitum: vel ab eo retardatur iudicio rationis.

AD XVI. dicendum, quod peccatum est in inferiori vi animae, ex eo quod a rectitudine rationis recedit. Unde non oportet si iustitia aliquo modo ad rationem pertinet, quod propter hoc omne peccatum essentialiter sit in ratione, sicut in subiecto.

AD XVII. dicendum, quod peccatum dicitur voluntarium siue spontaneum, non solum quando actus eius a voluntate elicitor: sed etiam quando imperatus ab ea quae imperat actus inferiorum: unde nihil prohibet aliquod peccatum voluntarium, in aliqua inferiori vi animae esse.

AD XVIII. dicendum, quod Socrates posuit omnes virtutes esse quasdam scientias, ut dicitur in Ethico. Et ideo posuit ipse & Stoici in hoc commutantes, omnes virtutes esse in rationali pertinetiam. Sed quia per virtutem moralem magis dicitur perficere vis appetitiva, quam ipsa ratio: idem melius est dicendum secundum Aristoteli, quod virtutes morales sunt in vi appetitiva, quae est rationalis per participationem, in quantum mouetur per imperium rationis.

AD XIX. dicendum, quod omnis virtus quodammodo est iustitia in quantum per rationem ordinatur ad obediendum legi, ut dicitur in 5. Ethic. Unde licet iustitia voluntate: non tamen oportet, quod omnes virtutes praedicte modo iustitiae nomen accipiant: immo ne vel voluntate esse dicantur: quia ratio & voluntas possunt etiam alias vires mouere.

AD XX. dicendum, quod appetere honores habiles vel imaginabiles, in quantum habet rationem ardui vel excellentis, non solum ad voluntatem etiam ad irascibilem pertinet.

AD XXI. dicendum, quod superbire est superire: dicitur proprio mensuram, quod non solum ad periorum: sed etiam ad inferiorum pertinet.

AD XXII. dicendum, quod omnes passionum irascibilis incipiunt ab amore, qui est passio concupiscibilis, & terminantur ad delectationem & iustitiam, quae etiam sunt in concupiscibili. Unde non prohibet, si ea quae pertinent ad concupiscibilem attribuantur antecedenter vel consequenter superbiae, in irascibili existenti. Et per hoc patet solutio ad ea, quae sequuntur.

ARTICVLVS IIII.

De speciebus superbiae.

Quarto quaritur de speciebus superbiae, quas assignat Gregorius 23. Moralium dicitur quatuor quippe sunt species quas omnes sunt tumor arrogantium demonstratur, cum dicitur a semetipsis habere se existimant, aut si sibi dantur super credunt, per suis se hoc accepisse meritis putant aut certe cum iactant se habere quod non habent, aut de ceteris singulariter videri appetunt. Et per hoc patet solutio.

